

Nieuwsbrief 2022-12 (december), regio Den Bosch

Introductie

Dag lieve mensen allemaal,

Met heel veel plezier kijk ik terug op het najaarsoverleg van 20 november jl. in Zeeland, waar we te gast waren bij het Jacobus Gilde. Hopelijk hebben jullie die dag dat ook zo ervaren?

De belangstelling was erg groot en tot de dag ervoor kwamen er nog aanmeldingen. Mogelijk hebben we wat mensen moeten teleurstellen, omdat de ruimte in het Gildehuis beperkt is.

Voor een volgende jaarvergadering in de regio zullen we dan ook uitkijken naar een grotere locatie!

De dag begon om half 10 met koffie/cake. Vervolgens op pad. Een wandeling van ongeveer 9 kilometer vanaf het Gildehuis, door het buitengebied van Zeeland, door de kleine buurtschap 't Oventje. Het plaatsje is bekend van een stormramp in 1925 en onderweg zien we de geheel om zijn mast gedraaide lichtmast liggen als herinnering aan die ramp. Verder door de bossen van de Maashorst met onderweg o.a. het Monument van de Belgische vluchtelingen uit de 1^e WO. Van de rand van Uden nog door een mooi bos- en

buitengebied weer terug naar het Gildehuis.

Daar staat de lunch voor ons klaar en beginnen de voorbereidingen voor het middagedeelte.

Na een formeel gedeelte (wat is er het laatste jaar zoal gebeurd en wat zijn de plannen voor 2023) start Twan van der Steen met zijn presentatie van zijn Santiago reis. Twan had zijn vriend Geert Jan van Dussel uitgenodigd om zijn verhaal muzikaal te ondersteunen. De gehele presentatie was verrassend en Twan en zijn vriend namen alle deelnemers mee op een interactieve reis met samenzang. [Pelgrims gebed Amanda Strijdom](#)

Omdat Theo Vergeer helaas wegens ziekte zijn presentatie 'wandelen/fietsen met een route app' niet kon geven, was er meer tijd om verschillende ervaringen te delen. Maar eigenlijk hadden we nog uren door kunnen gaan.

Na de pauze vertellen Henk Murraij en Frans Bergmans over hoe we zo goed mogelijk het Kloosterpad kunnen wandelen en fietsen. Henk heeft daartoe twee prachtige routeboekjes gemaakt (wandelen) en

Frans heeft een lange en prachtige fietsroute langs kloosters in Brabant uitgezet. Deze route bestrijkt een groot deel van Brabant (langer dan de wandel klooster route) en in het voorjaar zal daarvan het gidsje uitkomen. Zeker onder de fietsers van onze regio zal dat een welkome uitbreiding zijn van fietsmogelijkheden dicht bij huis.

[Klik hier voor een impressie van de dag.](#)

In de uitnodiging voor de najaarsbijeenkomst van 20 november kunt je zowel over de presentatie van Twan, als ook die van Henk en Frans nog een en ander nalezen.

We besluiten de dag met een glaasje en met dank aan Cor en de mensen van het Jacobusgilde voor hun goede zorgen.

Marianne

Informatie landelijk en uit de regio's

Op zaterdag 10 december 2022 wordt in Rotterdam een landelijke bijeenkomst georganiseerd met regio contactpersonen. Als er bijzondere zaken aan de orde komen, dan melden we dat in de nieuwsbrief van januari 2023.

Ondertussen in de Bossche regio

Camino café

Hoi allemaal,

Op woensdag **14 december** is er weer een camino café in de regio Den Bosch.

Het café start om 19.00 uur en duurt tot ongeveer 21.00 uur.

Het camino café wordt gehouden in het Mariapaviljoen, Burgemeester Loeffplein 70a, 5211 RX 's-Hertogenbosch.

Consumpties zijn voor eigen rekening. Graag per consumptie, of aan het einde van de avond alles, bij de bar afrekenen.

Mocht je nog vragen hebben, stuur dan een mail naar het [Camino Café Den Bosch](#).

Groetjes,

Esther Kuyjsters

Pelgrimeren voor de jeugd

In de vorige nieuwsbrief vroegen we of leden in de regio misschien contacten hebben met leerkrachten en/of besturen van (lagere) scholen om het concept 'Pelgrimeren met de jeugd' onder de aandacht te brengen. Misschien willen jullie dat nog eens nagaan en ons dat [via de regiomail](#) te laten weten. De werkgroep is voortdurend actief om het concept te verbeteren, ook in overleg met andere regio's en de landelijke werkgroep.

Ondertussen zijn er andere contacten die zeer waarschijnlijk gaan leiden tot 'pelgrimages' in 2023.

Ook zal er in het voorjaar weer een bijeenkomst zijn voor begeleiders en aspirant-begeleiders.

Betrokken mensen krijgen hiervoor nog een uitnodiging.

Regiowandeling

De volgende regiowandeling is op zaterdag 17 december 2022 (in verband met feestdagen 1 week eerder dan normaal) en wordt voorbereid door Veronie vd Broek. [Zie uitnodiging](#).

Workshop navigeren met een route applicatie

Bij de najaar bijeenkomst ging de presentatie van Theo (wegens ziekte) niet door.

Graag inventariseren we de behoefte bij de regio leden aan een dergelijke presentatie/workshop. Je kunt je belangstelling [aangeven bij de regio](#).

Afhankelijk van de belangstelling kunnen we locatie en data vaststellen. (waarschijnlijk in januari 2023).

Jaarplan 2023

Voor het komende jaar hebben we nog geen bijzondere activiteiten kunnen bedenken. Dat wil zeggen dat we op de vertrouwde weg voortgaan, te weten:

- 2e woensdag van de maand camino café
- 4e zaterdag van de maand een regiowandeling
- in de maanden mei en september een regiofietstocht
- rond de 25e juli een activiteit in het kader van de naamdag van St Jacobus (combi met wandeling?)
- voorjaar bijeenkomst in maart
- najaar bijeenkomst in oktober
- nieuwsbrieven in alle maanden (wellicht niet allemaal, afhankelijk van bijdragen)
- pelgrimeren voor de jeugd (afhankelijk van de belangstelling van scholen)

Ingeval er wensen zijn om andere activiteiten te ontwikkelen, dan [horen we dat graag](#).

Exemplaren Jacobsstaf en Pelgrimsverhalen

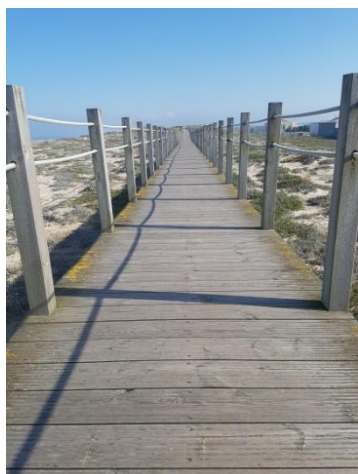
Van Ton Soeren (ex regio lid) ontvingen we bericht dat hij enkele jaargangen "Jacobsstaf" en boeken omtrent Pelgrimage (tegen geringe vergoeding) in de aanbieding heeft.

Geïnteresseerden kunnen contact met hem [opnemen via zijn email](#).

Dagboekfragment

Camino Portugués - Variante Espiritual

Onlangs ben ik van Porto naar Santiago de Compostella gelopen.

Op 13 september ben ik in Porto gestart in de stromende regen voor de kathedraal. Ik volgde daarbij de Senda Litoral langs de kust en later de Portugese kustroute. Veel wandelen over houten vlonders om de duinen te beschermen. Soms ging de route evenwijdig aan de kust om daarna weer over stenige paadjes en door kleine gehuchten te lopen. Plaatsen als Póvoa Varzim, Marinhas en Caminha zullen velen van jullie niet vreemd in de oren klinken. Na die eerste regenbui bij de kathedraal werd het steeds warmer met temperaturen in de middag boven de dertig graden. Daarna ging mijn

route langs de grensrivier, de Minho/ Mino naar Valença. Een zeer mooie plaats met een goed onderhouden oude vesting aan de grensrivier. Prachtig om een wandeling te maken en te genieten van een biertje op een terras.

De volgende dag ging ik dan over de brug richting Spanje, naar Tui op de Centrale Portugese route. Na een overnachting in de albergue van A Rua ben ik de dag erop naar Pontevedra gewandeld.

Vanaf Pontevedra heb ik een onbekendere route gewandeld. De Variante Espiritual. 3 mooie etappes om in Pontecesures bij Padron wederom aan te sluiten op de camino naar Santiago de Compostella.

Etappe 1 Pontevedra naar Armenteira

In Pontevedra in de albergue is het zoals dat gaat op de camino's al vroeg ritselen en inpakken van de rugzakken. Ook ik besluit op te staan en aan een volgende wandeldag te beginnen. Ik wandel door een rustig Pontevedra naar de Ponte do Burgo over de rivier Lérez. Ik tref er Dennis, uit Duitsland die ik al eerder ontmoette op de dag dat we naar Valença liepen. Samen lopen we verder. Diverse pelgrims lopen met ons op en het is even schrikken als een oudere man ten val komt. Als de man van de schrik bekomen is gaan we verder en laten de hem achter bij zijn medewandelaars.

Ik vertel Dennis dat ik de Variante Espiritual ga wandelen en dat zo dadelijk onze wegen gaan scheiden. Op het betreffende punt staat een bord met uitleg over de camino en ik neem afscheid van Dennis. Ik ga naar links en volg nu de speciale aanduiding van de Variante Espiritual. Via landwegen en enkele viaducten over snelwegen kom ik in een mooi gebied met smalle bospaden en over paadjes tussen de landerijen door.

Ik word nog een keer op de goede route gewezen als ik een afslag mis, het blijft opletten.

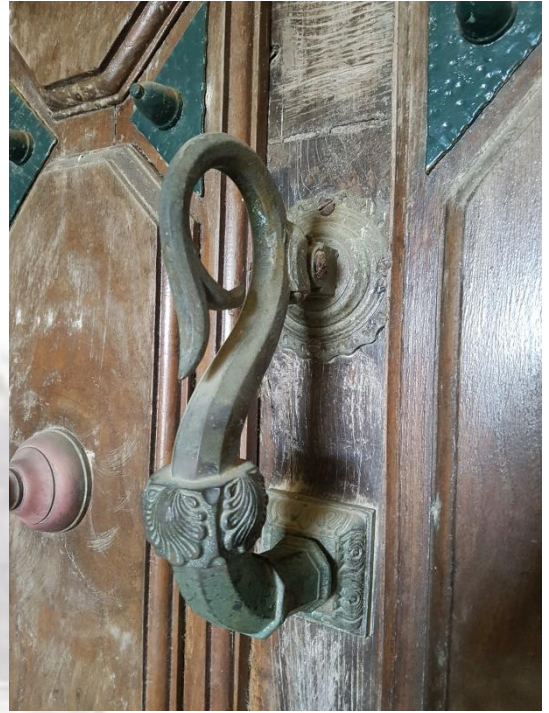
In de buurt van een kerk ligt een steen (Petroglifo das Forcadas) met oude inscripties en dat heeft altijd mijn aandacht. Na Campañó gaat de route door een bos met acacia's, prachtig wandelen. Ik bereik het klooster Mosteiro de San Xoán de Poio. Jammer genoeg is het nog gesloten zodat ik mijn weg vervolg naar A Seara, aan de kust. Over het strand loop ik naar Combarra, bekend van zijn Hórreos de Combarro (opslag graan, mais) aan

het water. Ik verlaat de route voor een ogenblik en geniet van de smalle straatjes en stegen van dit mooie dorp.

Nu wordt het serieuzer wat het wandelen betreft. Er moet geklommen worden. Vooral in het begin is het stevig bergop en met de zon erbij lekker warm. Bij Mirador do Loureiro met uitzicht (nu niet, mist op zee) van mijn lunch genoten en daarna verder langzaam maar gestaag stijgend naar het hoogste punt op 455 meter. Daarna gaat het over brede grindpaden dalend door de bossen. Na een korte steile stenige afdaling wordt het klooster Mosteiro de Santa María da Armenteira bereikt. Ik ga even naar binnen om een stempel te halen en wandel langs de beek over een paadje naar de albergue. Ik had geboekt en een whatsapp gestuurd maar of dit allemaal goed was binnengekomen was voor mij nog een grote vraag. Bij de albergue zijn al meerdere personen en gelukkig is alles goed en sta ik op de lijst. Bed opmaken, douchen en een wasje draaien.

Later op de middag ga ik terug naar het klooster en de kerk om deze te bezichtigen. Bij het café daarna gegeten en om 7 uur naar de kapel om de dienst bij te wonen en de zegen van de nonnen te krijgen.

Etappe 2 Armenteira naar Vilanova de Arousa

Het is nog donker als ik samen met een Franse mevrouw op weg ga voor de tweede etappe. Na de brug rechts en het pad volgen staat er in de routebeschrijving. Bij de brug komen er pelgrims teruglopen die vertellen dat de route niet te doen is. Wij gaan het toch proberen en komen erachter dat het inderdaad niet te doen is. Terug. Bij de brug komen steeds meer personen die willen beginnen aan de wandeldag. Gelukkig voor ons allen wordt de juiste route via een slechte trap gevonden en kan iedereen met de wandeltocht beginnen.

Dit gedeelte van de route heet Ruta da Piedra e da Agua, de route van stenen en water. Langs de beek zijn de ruïnes te vinden van diverse watermolens en huizen van de bewoners. Een mooie wandeling met leuke paden al slingerend langs de beek.

Bij een kruispunt van wegen is er een bar en dus tijd voor koffie en een stempel. Aan de andere zijde van het kruispunt pak ik de route weer op langs de beek over een smal wandelpad.

Uiteindelijk komt de beek uit in de rivier de Umia, die ik een hele tijd ga volgen. Na een paar kilometer staan twee vrouwen te kijken naar het

water en eerst zie ik het niet maar in het water zijn honderden vissen te zien. Beekforellen krijg ik later als reactie op mijn foto's te horen. Via een houten brug kom ik in Ponte Arnelas. Ik ontmoet er Anna uit Manchester die de afgelopen nacht boven mij geslapen heeft in het stapelbed. Samen lopen we verder over de Ponte dos Padriños en even later zitten we te genieten van onze koffie met croissant. Anna heeft haast omdat ze nog een boottocht wil regelen in V.N. de Arousa.

Ik ga ook verder op de route en wandel door een heuvellandschap. Dorpen, wijnboerderijen en bossen wisselen elkaar af. Langzaam daal ik af naar de kust en dan sta ik op het strand van Praia do Castelete aan de zee.

Aan de overkant ligt Illa de Arousa, een eiland verbonden met een lange brug die wel lijkt op de Zeelandbrug. Langs een camping bereik ik dan Vila Nova de Arousa. Een houten wandelbrug Ponte do Terrón over de baai geeft toegang tot de stad. De albergue bevindt zich in de sporthal en er is plaats voor mij.

Rondom 4 uur opent het kantoor van bootmaatschappij Bahia Sub. In het kantoor worden de gegevens voor mijn bootreis gecontroleerd. Morgen om half acht word ik verwacht op de steiger in de haven.

Etappe 3 Vila Nova de Arousa naar Pontecesures / Padron

Vandaag een aparte dag op de Variante Espiritual. Een boottocht over de rivier de Ulla, de Translatio zoals deze genoemd wordt, is de enige maritieme Via Crucis die officieel met de boot gemaakt mag worden. De geschiedenis van de Translatio gaat terug in de tijd naar het jaar 44 na Christus.

De apostel Jacobus wordt na zijn dood in Jeruzalem door twee van zijn discipelen, Anastasio en Teodoro teruggebracht naar Spanje waar Jacobus gedurende zijn leven had gepredikt. Deze boottocht over de Middellandse Zee en Atlantische Oceaan met het lichaam van Jacobus eindigde met de tocht over de rivier de Ulla in Iria Flavia in Padron. Van hieruit ging het naar een grafveld waar Jacobus en later zijn helpers zijn bijgezet. Ongeveer 750 jaar later wordt dit graf teruggevonden en wordt er een kleine kerk gebouwd. Dit zal uitgroeien tot het Santiago de Compostela (Jacobus op het veld van de sterren) zoals we dat nu kennen.

Ik ga met de La Barca del Peregrino deze tocht ook maken en om half acht

meld ik me met anderen om met de boot uit de haven te vertrekken. Het eerste gedeelte is nog redelijk op open zee en het water spat aan weerszijden van de boot op. Gelukkig zitten we binnen (met mondkapje) en hebben hier geen last van. Na een tijdje varen we tussen de bateas, de drijvende mosselkwekerijen, die hier volop in bedrijf zijn. Daarna naderen we de monding van de rivier de Ulla en zien we het eerste kruis dat op de rivieroever is geplaatst.

De Translatio vaart langs 12 van de in totaal 17 kruispalen op deze tocht. De meest opmerkelijke zijn de kruispalen die een groepje van 3 vormen, Illote das tres Cruces genaamd. Deze zijn gebouwd in 1960, ter nagedachtenis aan de Apostel Santiago en

zijn twee

discipelen, Anastasio en Teodoro. Het uitzicht op de boot is prachtig. De oevers met de heuvels op de achtergrond glijden aan ons voorbij en met de opkomende zon wordt dit in een mooi licht gezet. Op de boot is het tijd voor een warme beker thee en tevens kunnen we onze credencial laten

stempelen. Rustig varend over de rivier komen we aan bij de machtige torens van Las Torres do Oeste. De historische torens uit de 9e eeuw die dienden als verdedigingspunt tegen de Vikingen die via de Ulla rivier aan land wilden.

We naderen Pontecesures als opeens de motor stilvalt. Een technisch probleem moet opgelost worden. Onze schipper, Santiago (echt) moet de V-riem vervangen. Wanneer de klus is gedaan vervolgen we onze reis naar de aanlegsteiger in Pontecesures en kunnen we met zijn allen terugzien op een bijzondere tocht.

De rugzak wordt gepakt en ik wandel naar Padron

waar ik de Iglesia de Santiago Apóstol de Padrón bezoek en na een korte klim Ermida do Santiaguíño do Monte, waar Jacobus zijn eerste preek zou hebben gehouden, bekijk.

Daarna doorgewandeld naar albergue La Calabaza in Faramello Teo voor de overnachting. Tegen de avond de heuvel achter de albergue opgelopen naar de ruïnes van Castro Lupario met een mooi uitzicht over de omgeving.

Op zondag 25 september nog 14 kilometer gewandeld naar Santiago de Compostella. Wederom met Anna die ik aantrof met koffie in mijn albergue. Om half elf liepen we samen het Praza do Obradoiro op bij de kathedraal en kwam deze camino ten einde.

Paul Selten

En dan nog even dit ...

Het gedicht van deze nieuwsbrief is van Marie Cornelissen - Van Walbeek, tot haar overlijden een inwonster van 't Oventje (zie de introductie).

Het is één van de gedichten die te vinden zijn op een poëzie route van 't Oventje.

Het gedicht wat volgt staat op een bord bij de Mariakapel van 't Achter Oventje en heet

'Als ik de zon was'

Als iemand mij de vraag ooit zou stellen,
Wat ik naast mens, het liefst zou zijn,
'n Boom of 'n plant, 'n bloem, 'n vogel
Ja, ik weet het, ik zou de zon willen zijn.

Warmte zou ik overal geven
M'n stralen lenigden nood en pijn
Ik zou versteende harten verwarmen
Ja, ik weet het, ik zou de zon willen zijn.

Ik zou m'n warmte geven aan bergbeklimmers,
Aan alle mensen, die varen op zee,
Diegene die naar wat warmte hunkeren
Gaf ik 'n extra straaltje mee.

Als ik het kon, zou ik veel warmte geven
Aan alle mensen, die leven met oorlog en pijn
Ik zou met m'n warmte, grenzen doen smelten
Zodat er overal vrede zou zijn.

Overal in de wereld, zou ik bezoeken
De armen, de hongerigen, zij die eenzaam zijn
De zieken die jaren aan hun bed zijn gekluisterd
Oh, kon ik voor hen, die warme zon toch eens zijn.

Aan alle mensen, die 't niet meer zien zitten
En ook voor die in God niet meer gelooft
Wil het toch steeds opnieuw weer proberen
Want ook voor jou, is de zon niet gedoofd.

Was ik de zon, ik zou met kracht van mijn stralen
Alles vernietigen, wat maakt tot een hel
'k Zou liefde en vrede overal brengen,
Ja, als ik de zon was, dan wist ik het wel.

Maar, hebben wij het zelf niet in handen,
'n Beetje meer liefde, dat doet toch geen pijn
Wat zou de wereld, er heel anders uit zien
Als wij, voor elkaar steeds, 'n zon zouden zijn.

De Regiocommissie Den Bosch
Marianne, Theo en Rinse

